

ВИКОРИСТАННІСТЬ ТА ЗАКОННІСТЬ КРИПТОВАЛЮТИ, ВПЛИВ КРИПТОАКТИВІВ НА СУЧАСНУ ЕКОНОМІКУ УКРАЇНИ

Бакицький Тимофій Дмитрович
Гельдт Станіслав Володимирович
Павленко Станіслав Михайлович

курсанти факультету № 4
Харківський національний університет внутрішніх справ

Онищенко Юрій Миколайович

кандидат наук з державного управління, доцент,
доцент кафедри кібербезпеки та ДАТА-технологій факультету № 6
Харківського національного університету внутрішніх справ

Криптовалюта – це електронна валюта, роботу якої забезпечує децентралізована, повністю автоматизована платіжна система.

Першу криптовалюту – Bitcoin (з англ. Bit – шматочок coin – монета) створив Сатоші Накамото, анонімна група людей чи особа, що у 2008 році опублікувала статтю про повністю незалежну та децентралізовану платіжну систему, а у 2009 році ввела в обіг перші біткоїни.

На ріст популярності біткоїну вплинули глобальна фінансова криза 2008 року, а також переваги, що містилися в самій криптовалюті:

1. Транзакції неможливо підробити
2. Анонімність
3. Не залежить від кордонів
4. Неможливість заблокувати транзакцію чи адресу

Криптовалюта в Україні вперше з'явилася у 2010 році, але тоді Україна не мала правового регулювання криптовалютних грошей. Тому, що стаття 177 Цивільного кодексу України «Види об'єктів цивільних прав» не включала у себе незабезпечені активи як об'єкт цивільних прав.

Но незважаючи на «сірий» статус криптоактивів з точки зору права, знаходилися люди та компанії, що користувалися біткоїном та інвестували в нього, збільшуючи його популярність та все більше піднімаючи питання легальності.

В листопаді 2014 року Національний банк України зробив твердження з приводу легальності біткоїну в Україні. Банк зазначив, що використання криптовалюти збільшує загальний ризик через свою анонімність та децентралізовану природу існування, що імпонує нелегальним діям, таким як відмивання грошей чи фінансування тероризму. Також Національний Банк зазначив, що за Біткоїном як платоспроможним засобом не має дійсної цінності, а також він не контролюється жодною з країн

У 2017 році Верховна Рада України запропонувала закон, який визначав би криптовалюту в якості програмного коду, що є об'єктом майнових прав. Також у цьому законі йдеться про легалізування та оподаткування майнінгу, а обмін криптовалютами регулюється законодавством України.

17 лютого 2022 року Верховна Рада України ухвалила закон «Про віртуальні активи», він був підписаний президентом 2022 року 15 березня. Закон дає такі визначення, як віртуальний актив, гаманець віртуального активу, забезпеченість чи незабезпеченість віртуального активу та інші.

За цей час суди по різному вирішували питання з приводу криптоактивів, інколи закінчували суд на користь користувача криптовалюти, а інколи на ставили вето на користування криптовалютою, тільки через не легалізованість криптоактивів.

24 лютого 2022 року почалось повномасштабне вторгнення росії на Україну, що значно вплинуло на життя громадян України, економіку, закон та інші частини держави. Саме в цей момент криптовалюта в світі отримала значний ріст, що звісно вплинуло і на воєнні дії. Українці використовували всі інструменти нових грошей для боротьби з ворогом. На початку війни Українські чиновники виклали на офіційній сторінці Twitter (нині – X) адреси до двох криптогаманців для можливості прозоро робити пожертвування на підтримку збройних військ України. Всього через 4 дні після посту, було зібрано криптоактивів більше ніж на 9,2 мільйони євро. З того часу було зібрано більше 100 мільйонів євро «Криптовалютним фондом України», заснованим Михайлом Чобаняном, українським підприємцем та громадським діячем у галузі інформаційних технологій, фінансів, криптовалют і блокчейн, засновником криптовалютної біржі KUNA.

Інакше кажучи, криптовалюта значно збільшила можливості інших держав підтримувати Україну у боротьбі фінансово, зрозуміло, що криптовалюта не може бути за межами закону і надалі.

Закон України «Про віртуальні активи» ще був не повністю готовий і потребував доопрацювання. 14 червня Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку (НКЦПФР) оновила текст закону «Про віртуальні активи» і презентувала текст проєкту Закону України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо врегулювання обороту віртуальних активів в Україні».

Експерти висловили свою думку, що Україна може бути першою країною, що реалізує Регламент ЄС MiCA (Markets in Crypto assets, прийнятий 20 квітня 2023 рік), що являється основоположною метою цього закону.

17 листопада 2023 року у Раді було зареєстровано законопроект №10225-1 про обіг віртуальних активів, цей законопроект передбачає оподаткування на доходи, що отримані за допомогою маніпуляцій з криптоактивами.

Згідно з ним, в Україні пропонується ввести такі податки:

1. На доходи фізичних осіб у розмірі 5% впродовж перших трьох років, 9% протягом наступних 5 років і 18% далі.

2. Звільнити від податку на додану вартість (ПДВ) операції з віртуальними активами для юридичних осіб, крім службових токенів, якими токенізуватимуть товари чи послуги.

3. Ось один із варіантів перефразування:

В Україні планується ввести податок для провайдерів послуг, пов'язаних із віртуальними активами.

Податок буде сплачуватися на прибуток, отриманий від таких послуг, у розмірі 18%.

Якщо ж провайдер виводить капітал із віртуальних активів, то він повинен буде сплатити податок у розмірі 9%.

Крім того, операції провайдерів послуг, пов'язаних із віртуальними активами, будуть звільнені від ПДВ, за винятком консультаційних послуг.

Ці закони та законопроекти легалізують криптовалюту, що збільшить її ринок на території України, дозволять отримувати додаткові кошти в державний бюджет шляхом оподаткування та дозволять користуватися новими електронними грошима за їх прямим призначенням.

В висновку можна сказати, що Україна далеко не одразу прийняла криптовалюту, що заважало користуванню нею, через відсутність визначення у законі, капіталізація ринку криптовалют збільшувалася, попит та використаність також, що змусило державу остаточно вирішити питання легальності криптоактивів. Врешті-решт, віртуальні гроші, сильно вплинули і продовжують впливати на війну з росією, що тільки послугувало каталізатором. На сьогоднішній день Україна посідає третє місце з використання криптовалют, також електронна гривня (е-гривня), що зараз створюється Національним банком, можливо буде працювати на базі блокчейну, тому вплив криптовалюти на економіку України важко переоцінити і наслідки впливу тільки розвиваються.

Список літератури:

1. Україна у ТОП-3 з використання криптовалюти. Що це означає для бізнесу // Kyivstar Buisness hub : Вебсайт. 18.10.2022. URL: <https://hub.kyivstar.ua/articles/ukrayina-u-top-3-z-vykorystannya-kryptovalyuty-shho-cze-oznachaye-dlya-biznesu> (Дата звернення 26.11.2023).

2. Legality of cryptocurrency in Ukraine // Wikipedia : Вебсайт. 03.08.2023. URL: https://en.wikipedia.org/wiki/Legality_of_cryptocurrency_in_Ukraine (Дата звернення 24.11.2023).

3. Bitcoin to the rescue: Cryptocurrencies' role in Ukraine // Aljazeera : Вебсайт. 19.03.2022. URL: <https://www.aljazeera.com/news/2022/3/19/bitcoin-to-the-rescue-cryptocurrencies-role-in-ukraine> (Дата звернення 25.11.2023).

4. Developing Ukraine into the world's biggest cryptocurrency market Ukraine // Lexology : Вебсайт. 15.12.2022. URL: <https://www.lexology.com/library/detail.aspx?g=fcc51576-3f89-4adb-a5cf-beef19da666e> (Дата звернення 24.11.2023).

5. Закон України про віртуальні активи // Верховна Рада України : вебсайт 17.02.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2074-20#Text>

6. Україна у вересні може повністю легалізувати криптовалюти і ввести податки // Економічна правда : вебсайт 13.06.2023. URL: <https://www.epravda.com.ua/news/2023/06/13/701138/>

7. У Раді зареєстрували законопроект про ринок криптовалют // Слово і Діло : вебсайт 17.11.2023. URL: <https://www.slovoidilo.ua/2023/11/17/novyna/suspilstvo/radi-zareyestruvaly-zakonoprojekt-pro-rynok-kryptovalyut-yaki-podatky-mozhut-vvesty>

8. Віртуальні активи в законі: В Україні представлений довгоочікуваний документ для запуску ринку // Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку : вебсайт 14.06.2023. URL: <https://www.nssmc.gov.ua/virtualni-aktyvu-v-zakoni-v-ukraini-predstavlenyi-dovhoochikuvanyi-dokument-dlia-zapusku-rynku/>

9. Historic Resolution for the crypto market: the European Parliament approved the MiCA Regulation // National securities and stock market commission : вебсайт 20.04.2023. URL: <https://www.nssmc.gov.ua/en/istorychne-rishennia-dlia-kryptorynku-ievropeiskyi-parlament-skhvalyv-rehlament-mica/>

10. Про е-гривню – цифрові гроші Національного банку // Національний банк України : вебсайт URL: <https://bank.gov.ua/ua/payments/e-hryvnia>